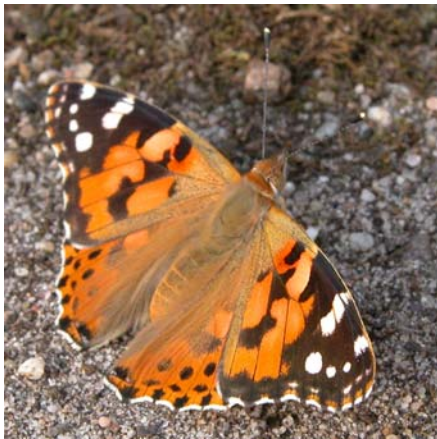

Bloemen maken boomgaard aantrekkelijk

Bloemrijke kruiden in de boomgaard is een vorm van agrarisch natuurbeheer. Ze dragen bij aan de biodiversiteit die sommige plagen zou kunnen verminderen, en aan een duurzame fruitteelt. Het beheer levert de fruitteler niet direct geld op, maar het landschap wordt aantrekkelijker.

Enkele jaren geleden dachten ecologen bij agrarisch natuurbeheer aan stroken met veel grassen en wat meer opvallende kruiden met bloemen. Dat zou het meest natuurlijk zijn en dus ecologisch gedacht het meest waardevol. Vooral beheerders van wegbermen doen hun best genoemde vegetatie te krijgen door te maaien en het afval af te voeren. Op sommige plaatsen lukt dit aardig. Heel geleidelijk maken meer soorten grassen en kruiden een einde aan de eentonigheid.

Naast bijen werden opvallend veel vlinders gesignaleerd bij de bloemrijke kruiden, zoals het icardusblauwtje (rechts) en de distelflinder (links)

De verandering verloopt het snelst op zandige en van nature arme gronden. Op vooral rijke gronden, zoals in kleigebieden met veel fruitteeltbedrijven, gaat het langzaam en blijft lang een pak gras staan. Voor leuke bloemen zou het proces kunnen worden versneld door zelf kruiden in te zaaien. Iedereen heeft wel ergens een hoekje of strookje waar wat bloemen gezaaid kunnen worden. Het inzaaien hiervan wordt steeds populairder en de zaadbedrijven spelen daar snel op in. Ze leveren tegenwoordig kant en klare mengsels waarin vooral de bloemrijke, inheemse kruiden overheersen.

Praktijkonderzoek Plant en Omgeving (PPO) heeft langs de rivier de Linge een strook ingezaaid die vanaf de openbare weg goed zichtbaar is. Daar zijn zeven mengsels van inheemse grassen en kruiden van verschillende leveranciers ingezaaid in drie herhalingen. Er bleken grote prijsverschillen tussen de mengsels te bestaan, die uiteenliepen van € 14,- per kilogram voor mengsels met veel grassoorten tot boven de € 1.000,- per kilogram voor heel speciale kruiden zoals moerasvergeetmenietje, morasooievaarsbek, gewone vrouwenmantel en muizenoor. Daarbij varieert de hoeveelheid zaad van 1,5 tot 5 g per vierkante meter. Dit betekent dat de variatie kan oplopen van zo'n € 900,- tot ruim boven de € 4.000,- per hectare. Bedragen om even bij stil te staan. PPO koos voor niet al te dure of de goedkope mengsels, variërend in prijs van ruim € 30,- tot € 160,- per kilogram zaad.

Goedkoop is duurkoop

Door de droge zomer was het moeilijk om te zaaien. Als voorbereiding was de bestaande vegetatie doodgespoten en daarna werd de grond gefreesd. Toen de weerberichten in juni wat meer regen voorspelden, is besloten te zaaien. De hoeveelheid regen stelde uiteindelijk teleur en het zaad kiemde nauwelijks. Op de stukjes grond tussen de proefveldjes bleken bijna evenveel kruiden te kiemen als op de ingezaaide veldjes. Daarbij ging het om een beperkt aantal soorten kruiden, zoals paardebloem,

zwarte nachtschade, smalle weegbree, duizendblad, melde en akkermelkdistel.

Na de regen in het najaar bleken nog veel van de gezaaide kruiden te kiemen. Het meest opvallende was dat vrijwel geen grassen opkwamen. Daarnaast bleek dat ook hier gold: goedkoop is duurkoop. Vooral van de goedkopere mengsels bleken nauwelijks kruiden op te komen, terwijl bij de wat duurdere mengsels de bodem volledig dichtgroeide. Ook viel voor het zaaien op dat sommige mengsels veel gebroken zaden en allerlei resten van zaaddozen bevatten, terwijl andere mengsels schoon en gaaf eruit zagen. Bovendien kwam een behoorlijk aantal exotische planten als verontreiniging in het zaad op bij sommige zaadmengsels.

PPO-Fruit heeft langs de rivier de Linge een strook ingezaaid met diverse mengsels van inheemse grassen en kruiden

Grote hoeveelheden zweefvliegen bezochten de bloemen. De larven van sommige zweefvliegen eten luizen, waaronder voor de fruitteelt schadelijke soorten.

Lust voor het oog

De veldjes met zaad dat zich goed ontwikkelde, waren een lust voor het oog. De hemelsblauwe korenbloemen mengden zich met helder gele ganzebloemen en bloedmooie klaprozen. Op een gegeven moment staken melkdistels uit boven de rest van de vegetatie, goudgolvend in de wind. Een enorme hoeveelheid insecten kwamen af op Phacelia die aangeplant wordt om bijen te lokken. Maar naast bijen werden opvallend veel vlinders gesignaleerd, zoals het icarusblauwtje, de distelvlinder, het geaderd witje en zelfs de zeldzame oranje luzernevlinder.

Voor de fruitteelt het meest interessant waren de grote hoeveelheden zweefvliegen en sluipwespen die de bloemen bezochten voor de nectar en het stuifmeel. De larven van sommige zweefvliegen eten luizen en de larven van sluipwespen parasiteren op allerlei insecten. Daaronder kunnen ook voor de fruitteelt schadelijke luizen en insecten zijn.

Fruitteler Jan Besseling in Zwaagdijk vindt het zaaien van kruiden het meest succesvolle wat hij heeft gedaan op gebied van agrarisch natuurbeheer. Hij hoeft nauwelijks meer te spuiten tegen luizen en perenbladvlo. Hoewel iedere onderzoeker gelooft dat het klopt, blijkt het heel moeilijk het te bewijzen. Een heel ander aspect van bloemrijke stroken, vooral aan de buitenkant van de boomgaard is, dat het er geweldig mooi kan uitzien. Wandelaars of fietsers langs de boomgaard zullen er van genieten, want er is duidelijk vraag naar een aantrekkelijk en multifunctioneel platteland. Bloemrijke stroken dragen hieraan bij.

Verder onderzoek

De vaststelling dat bloemrijke kruiden zweefvliegen en sluipwespen aantrekken, waardoor bespuitingen tegen luizen en perenbladvlo achterwege kunnen blijven, nodigt uit hierover na te denken. Door de bloemrijke kruiden dicht bij fruitbomen te zaaien, zou het effect het grootst zijn, bijvoorbeeld

bloemkruiden zaaien onder de fruitbomen. Het nadeel is een mogelijke concurrentie met de fruitboom. Een andere gedachte is een strook kruiden te zaaien tussen de sporen van de trekker op de grasbaan. Het is dan wel belangrijk na te gaan of de draagkracht van de overgebleven grasbaan voldoende blijft om zelfs met slecht weer te kunnen oogsten. Het blijkt echter moeilijk om financiers te vinden voor dit soort onderzoek.

Er zijn nog tal van andere mogelijkheden van agrarisch natuurbeheer. Twee voorbeelden zijn een enkele els van het windscherm laten groeien, als deze niet teveel schaduw op de boomgaard geeft als uitkijkpost voor allerlei vogels, of een flinke takkenhoop maken om marterachtigen zoals een wezel, hermelijn of bunzing onderdak te bieden en daarmee de muizenpopulatie te verminderen. Zo'n stapel moet overigens zorgvuldig opgebouwd zijn met vooral grove stammen onderin met daartussen veel holten, en naar buiten toe steeds fijnere takken. Er moeten wel een aantal openingen blijven, waar de dieren in kunnen kruipen. Tot slot moet de hoop gedeeltelijk worden afgedekt met enkele plukken grof maaisel, zodat het water er vanaf kan lopen.

Bart Heijne
PPO-fruit